

KAMUSALLIK YENİDEN ÇALIŞTAYI

Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) Ankara Şubesi tarafından uluslararası katılımı olarak düzenlenen “Kamusallık Yeniden” Çalıştayı 9-10 Aralık tarihlerinde gerçekleştirildi. İki gün süren etkinlikte “Kamusal Alanı Niçin Düşünmeliyiz?”, “Devlet, Kamu ve Halk Kavramlarını Yerine Koymak”, “Yeni Kamusal Öznenin İnşası”, “İnternet Çağında Toplumsal Muhalefet”, “Hak ve Özgürlükleri Güvenceye Alan Yeni Bir Anayasa”, “Kamusallığın Savunusu ve Toplumsal Muhalefet” konuları ele alındı.

Ankara Üniversitesi Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi’nde düzenlenen etkinlik, Özelleştirme Karşıtı Platform’un Türkiye’deki özelleştirme tarihini de içeren belgesel gösterimiyle başladı. Ardından açılış konuşmaları kapsamında sırasıyla Kamusallık Yeniden Çalıştayı Yürütme Kurulu Üyesi Ali Yiğit, EMO Ankara Şubesi 20. Dönem Yönetim Kurulu Başkanı Ramazan Pektaş, EMO 42. Dönem Yönetim Kurulu Başkanı Cengiz Göltaş, Çankaya Belediye Başkan Yardımcısı Ali Ulusoy konuştu.

Ali Yiğit, Sovyetler’deki devrim sürecinden başlayarak komünizm ve kapitalizmi anlatırken, bugün kapitalizmin kendi içine düştüğü bunalımda kapitalizmin de sorgulanmaya başladığı bir dönemde olduğumuza dikkat çekti. Etkinlik kapsamında gerçek bir kamusal alanın nasıl

oluşturulacağına ilişkin olarak bir altlık oluşturulmaya çalışılacağını ifade eden Yiğit, Habermas’ın kamusal alan kavramını tanımladığını anımsatırken, kamusal alan için en çok dikkat çekilen noktalardan birisinin de medyanın bu konudaki rolü olduğunu söyledi. Medya ve iletişim araçlarının kamusal alan tartışmalarına ciddi anlamda yön vermekte olduğuna işaret eden Ali Yiğit, şöyle konuştu:

“80’lerin ortalarından itibaren dünya genelinde esen liberalleşme rüzgarları Türkiye’de özelleştirme ile bizi karşı karşıya getirdi. Özelleştirme karşıtı mücadele ciddi başarılar kazandı. Ancak aradan geçen 30 yıla yakın döneme bakıldığında özelleştirme mücadelesi kaybedilmiş bir mücadeledir. Son kalan birkaç işletme de bu yıl hükümetin programında vardır.”

Ali Yiğit, bu etkinliğin mülkiyetin devlette mi özelde mi olacağını ötesinde kamusal alan tanımlamasına yönelik fırsatlar da sunduğunu ifade etti. Yiğit, bugün dünyada “Büyük Ortadoğu” denilen ılımlı İslam’ın ikame edilmeye çalışıldığı bir sürecin göz ardı edilemeyeceği, ama Tahrir Meydanı’nda ölümü göze alan insanların da değerlendirilmesi gereken bir dönemin yaşandığını anlattı. Yiğit, bu bölgede yaşananların kapitalizmin krizini aşma çabası olduğunu da kabul etmenin gerektiğini belirtti.

İstibdat Dönemi

EMO Ankara Şubesi 20. Dönem Yönetim Kurulu Başkanı Ramazan Pektaş ise 6 Aralık 2011 tarihinde son yolculuğuna uğurladığımız Güney Gönenc’in anısına atfen yaptığı konuşmayla sözlerine başladı. Hopa tutukluları davası nedeniyle Sıhhiye’de toplandığını anımsatan Pektaş, toplumsal muhalefetin farklı kılıflar uydurularak bastırılmaya çalışıldığını anlatırken, bunun adının “ileri demokrasi” değil, Abdülhamit döneminin “istibdat dönemi” olduğunu söyledi. Pektaş, konuşmasını şöyle sürdürdü:

“Küresel sermayenin saldırıları sürüyor. Küresel kapitalizm, vahşi bir saldırı içerisinde. Küreselleşme, yeni dünya düzeni, serbestleştirme, liberalleştirme gibi söylemlerle başlayan neoliberal saldırı askeri siyasi yöntemlerle sürdürülüyor. Mal ve hizmet üretimi araçları sermayeye peşkeş çekilmiştir. ‘Peşkeş çekildi’ deyince kızıyorlar, daha da kızsınlar, kamuya ait mal

Ali Yiğit

ve hizmet üretim araçları yasal ancak gayri meşru yollarla çalınmıştır, gasp edilmiştir. Özelleştirme denilen kavram başka şekilde anlatılamaz. Yok hizmetler ucuzlayacak, kalite gelecekti. Hepsi uydurma. Masal. En son elektrik tarifelerinde de bunu görüyoruz. Önemli argüman olarak devlet zarar ediyor deniliyordu. Ancak bakıyorsunuz, dağıtım şebekelerini devralanlara kar garanti ediliyor.”

Dünya Halkları Balonu Patlatmalı

Ramazan Pektaş, dünyada her 5-6 yılda bir kriz yaşandığını, bunun adının değiştiğini, ancak değişmeyen sermaye krizine hemen kamu kaynakları devreye sokularak çözüm aranması olduğunu anlatırken, “Böyle de bir çarpık, vahşi ve utanmaz kapitalist küresel sermaye ile karşı karşıyayız. Küresel kapitalist sistem, üfledikçe şişen bir balondur. Bu balon patlamadıkça bu krizler periyotları farklı olsa da soygun aracı olarak kullanılmaya devam edecek. Dünya halklarının bu balonu patlatmaktan başka şansı yok” diye konuştu.

Pektaş, küresel sermayenin saldırısının yalnızca ekonomik soygunlarla değil, askeri yöntemlerle de sürdürüldüğüne dikkat çekerken, “Arap Baharı dedikleri yalancı bahar ile petrol yatakları ve enerji kaynakları üzerindeki hakimiyet garanti altına alınmak isteniyor. Libya, Mısır, Suriye gibi ülkelere ‘Demokratik taleplere kulak ver’ diye tavra yapanların marifetlerini, Wall Street eylemcilerini yerlerde sürüklerken gördük, kendi topraklarımızda her demokratik tepkiye ‘provokatör’ diyen, jop ve biber gazı ile saldırılarda, Fransa’da göçmenlere karşı insanlık dışı yöntemlerde, ‘Ananı da al git’ diyende, ‘Deprem yardımı bize ulaşmadı’ diyen vatandaşına ‘sen provokatörsün’ diye bağırıp çağıranda gördük.”

Ramazan Pektaş

“İhtiyaç şu; ezilen hakların küreselleşmesi, ezilen hakların mücadeleye geçmesi gerekiyor. Bizim ülkemizden, Ortadoğu’dan, Latin Amerika’ya dünyanın bütün ezilen halklarının sorunları ortaktır. Bu çalıştayın da bu sorunlara küçük mütevazı bir katkı sunuyor olduğunu düşünmek açıkçası beni gururlandırıyor” diyen EMO Yönetim Kurulu Başkanı Pektaş, çalıştay programıyla ilgili de bilgi vererek konuşmasını tamamladı.

Hopa Davası Piyasacı Baskının Eseri

EMO 42. Dönem Yönetim Kurulu Başkanı Cengiz Göltaş ise konuşmasına, Hopa’da Metin Lokumcu’nun katledilmesini ardından gerçekleştirilen protesto gösterileri sonrasında yaşanan olayları hatırlatarak başladı. Çalıştayın gerçekleştirildiği gün Ankara Adliyesi’nde bu davada yargılananların duruşması olduğuna dikkat çeken Göltaş, konuşmasında yaşananları şöyle aktardı:

“Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’ın 31 Mayıs 2011 tarihinde Artvin Hopa’da yapacağı miting öncesi HES’leri protesto eden Hopa halkı coplarla, gaz bombalarıyla dağıtıldı, olaylar sonucunda gaz bombalarının etkisiyle kalp krizi geçiren emekli öğretmen Metin Lokumcu hayatını kaybetti.

Halka yönelik saldırıyı ve Metin Lokumcu’nun öldürülmesini protesto etmek için 31 Mayıs’ta Ankara’da Sakarya Caddesi’nden AKP İl Binası önüne yürüyüş düzenlendi. AKP İl Binası önüne kurulan barikattaki polisler Hopa’dakine benzer şekilde gaz ve coplarla ‘müdahalede’ bulundu, 79 kişi gözaltına alındı, Terörle Mücadele Şubesi’nde sorgulanan bu kişilerden 5’i tutuklandı.

Operasyonların ikinci evresi ise 12 Haziran seçimlerinin hemen ardından evlere yapılan baskınlarla başladı. Ankara’da ev baskınlarında toplanan kitaplar, şemsiye ve puşi delil sayılarak tutuklananlar ‘silahlı terör örgütü’ üyeliği ile suçlandı. Hopa davasında yargılanacak 22 kişi, 6 ayı aşkın bir süredir Sincan F Tipi Cezaevi’nde tutuklu bulunuyor. Bu dava, bugün ve yarın konuşulacak olan devlet, kamu ve halk kavramlarının yerine konulan tüccar, piyasa ve müşteri anlayışının sonuçlarını göstermek açısından da son derece anlamlıdır.”

Göltaş, özelleştirmelerin toplumsal yaşamda sonuçları itibarıyla pahalılık, işsizlik ve yoksulluk ile büyüyen bir gelir adaletsizliğine yol açtığına dikkat çekerek, “Konunun bir başka boyutu da, bu uygulamaların hayata geçirilmesinde yaşanan toplumsal demokratik her türlü tepkinin baskı ve yasaklar ile susturulmaya çalışılması olmuştur” saptamasını yaptı.

Özelleştirme Küresel Kapitalizmin Aracı

TMMOB 8. Enerji Sempozyumu'nun açılışında, sürdürülebilir kalkınmayı sorgulayarak, yaşanan finansal krizler karşısında halkın tepkilerine dikkat çektiği konuşmasından alıntı yapan Göltaş, şu verilere dikkat çekti:

"Dünya ölçeğinde de ülkemizde de yaşanan adaletsizliklere ilişkin söylenecek çok şey var. Bugün bir milyar kişinin günde 1 dolardan az kazandığı, yaklaşık 2 milyar insanın elektrikten yoksun yaşadığı, toplam 800 milyonluk Afrika Kıtası'nın tükettiği elektriğin sadece Newyork Şehri'nin tüketimi ile eşdeğer olduğu, dünya nüfusunun zengin yüzde 2'sinin dünya servetinin yarısına el koyduğu bir dünyada yaşıyoruz."

Göltaş, TMMOB Türkiye'de Özelleştirme Gerçeği Sempozyumu'nda özelleştirmenin; "küresel kapitalizmin ürettiği krizini aşmak amacıyla, özellikle 1980'li yıllardan sonra mal, hizmet ve sermayenin küresel ölçekte sınırsız dolaşımını sağlamak için 'liberal reformlar' adı altında dünya ölçeğinde dayattığı, ekonomik, toplumsal, siyasal ve ideolojik boyutları olan küresel politika araçlarından birisidir" şeklinde tanımlandığını anımsattı. Cengiz Göltaş, konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Bu süreçte ülkemizde de hepinizin yakından tanık olduğu üzere, doğal tekel alanlarında kamu işletmeleri parçalanarak kamuya ait çimento, süt, et, yem, dokuma, orman ürünleri, gemi, gübre sanayileri, enerji santralleri, kimya ve petrokimya tesisleri, maden işletmeleri, demir çelik işletmeleri, kağıt fabrikaları, telekomünikasyon hizmetleri, ulaşım hizmetleri ve bankacılık sektörü özelleştirilerek neredeyse tüm kamusal alanlar uluslararası tekelere bırakılmış, ülkemiz daha da fazla dışa bağımlı hale sokulmuştur. Bizde de ortaya çıkan sonuç, işsizliğin artması, eşitsizliğin derinleşmesi, sosyal ve ekonomik dokunun zarar görmesi, göçlerin yaşanması, sağlık, eğitim, sosyal güvenlik ve altyapı gibi temel yurttaşlık haklarının piyasalaştırılması, kamu hizmetlerinden yoksun kalma olmuştur."

Kamusallık Yeniden Sosyalizm Yeniden

Cengiz Göltaş, Engels'in 1876 yılındaki doğa üzerinde insanoğlunun sürdürdüğü mücadeleye ilişkin uyarıcı sözlerinden alıntı yaparak, "Evet, sözün tükendiği yerdeyiz. Şimdi hiçbir kuşkuya gerek olmadan ısrarla vurgulamalıyız ki; Kamusallık Yeniden, Sosyalizm Yeniden..." diyerek konuşmasını tamamladı.

Cengiz Göltaş

Kentsel Ranta Karşı Kamusal Belediyecilik

Çankaya Belediyesi Başkan Yardımcısı Ali Ulusoy da Lokumcu ve demokrasi-özgürlük mücadelesinde yitirilen dostları selamlayarak başladığı konuşmasında, yerel yönetimlerin kamusalığa nasıl yaklaşması gerektiğini anlatırken, Çankaya Belediyesi özelinde buna yönelik uygulama ve proje örneklerini sundu. Neoliberalizmin yeni döneminde hedef aldığı kent ve kentliye karşı saldırısı giderek artarken, belediyelerin ve belediyeciliğin kamusalığa ilişkin tartışmalara dahil edilmesinin son derece önemli olduğunu vurgulayan Ulusoy, neoliberal politikaların ne yazık ki belediyelere rantın toplandığı bir sistem görevi yüklediğini, kamusalık anlayışının yaşama geçirilmesini de gerek kanunlar, gerek yerel yönetimlere hakim olan ideolojik arka planın zorlaştırdığını anlattı. "Ne olursa olsun demokratik kamusal alanı savunmalıyız" diyen Ulusoy, kamusalığa yönelik olarak özgün bir yerel yönetim politikasını hayata geçirmeye çaba sarf ettiklerini söyledi.

'Kamunun Karşısı Piyasa Değildir'

Çağrılı konuşmacı Prof. Dr. İşaya Üşür ise, kamusal alanda sorunun "kamu olsun, özel alan olsun, burada ana doğrultuyu tespit ve teşhis etme sorunu" olduğunu savunarak, bir toplumda mevcut olan sınıfsal zıtlıkların izini kamusalığın taşıdığını, taşınması gerektiğini kaydetti. Toplumun ileri sürüldüğü gibi homojen olmadığını, her ne kadar ana konu olarak sınıflar temele alınacaksa da bunun meselenin başka boyutlarının olmadığını ve ele alınmayacağı anlamına gelmediğini söyleyen Üşür, kamu kavramının ve özel kelimesinin ortaya çıkışını şöyle anlattı:

“1470’de kamu kavramı toplumun ortak çıkarı olarak tanımlanıyor. 1870’lerde kavrama ortada açık olan biçimde başka bir anlam daha katılıyor. Özel kelimesi ise, dikkat edin kavram demiyor, 1540’lı yıllarda devlette üst düzey memuriyeti işgal eden kişiler için halkın geriye kalan kesiminden ayırt etmek için kullanılan bir kavram. Bir tür ayrıcalıklı statüye sahip kişileri anlatmak için kullanılıyor. Daha sonra kamu herkesin denetimine açık, aleni olan anlamına gelmeye başlıyor. Kişinin ailesi ve yakın çevresi ile ilgili olan anlamında özel kullanılıyor. Herkese açık olmayan, mahrem olan anlamında Yunan’da kullanılmaya başlanıyor.”

“Kamu eşittir hatta özdeştir devlet” anlayışının ve kullanımının doğru olmadığını anlatan Prof. Üşür, bu karmaşanın yalnızca sokaktaki insan düzeyinde değil, sosyal demokrat ve Marksistler arasında da yaşandığını ifade etti. Sistemik bir anlamda kamunun öne çıkması ya da piyasanın öne çıkmasından bahsedilmesi durumunda liberallerin kullandığı kavram seti içinde ideolojik bir alana mahkum olunacağını söyleyen Üşür, “Kamunun karşıtı piyasa değildir. Piyasa bir değişim aracıdır. İnsanlığın ortaya ilk çıktığı andan itibaren vardır” dedi. Üşür, kendisine göre basit ve sınırlı olarak kamusal alan tarifini şöyle yaptı:

“Bana göre kamusal alan toplumda ya da toplumlarda kişilerin tek başına veya topluluklarla birlikte, eleştiri taleplerini ve meşruiyetlerini; karşı tarafın hoşnutsuzluklarının, hoşnutsuzlukların kaynağının farklı olması sebebiyle değişik yönleri düşünen insanların fikirlerinin dolaştığı alan veya bu fikirlerin nasıl dolaşması gerektiği üzerine düşünmek demektir. Eğer fikirler malumatlar aleni bir biçimde iletiliyor, ikna süreci aleni bir biçimde işleyebiliyorsa kamusal bir alan oluşmuş demektir. Kamusal alan bir değerler topluluğu olmaksızın yürütülemiyor. Bu değerler topluluğu, sınıf tercihine, ideolojilerine, etnisitelerine de vs. bağlıdır. Örneğin bu değerler toplumsal, siyasi ve iktisadi olarak eşitlik, özgürlük, demokrasi gibi değerler topluluğundan neyi tercih edeceğiniz sizin tercihinize bağlı. Burada da önemli bir risk var. Ne anlıyorsunuz eşitlikten? Genel anlamda kullandığımız takdirde kimse buna karşı çıkmaz. Bir işçi ile bir kapitalisti bir araya getirin ikisi de evet diyecektir. İkisinin eşitlikten anladığı aynı şey midir? Problem diğer kavramlar için de geçerlidir.”

Politikleşmiş Mücadele Alanları Oluşturulmalı

İşya Üşür, 147 ulusötesi şirketin dünya servetinin yüzde 40’ını kontrol ettiğini, şirket sayısı biraz artınca bu oranın

yüzde 80’e çıktığını, nüfus açısından ise yüzde 8’lik kısma yüzde 80’lik kısmın denk geldiğini anlattı. Üşür, konuşmasını şöyle tamamladı:

“Şirketlerin kimliğini, sermaye sahiplerinin kimliğini araştırmaya başladığınızda o yüzde 8 ve yüzde 80 olayı, yüzde 1 ile yüzde 98’lere çıkıyor. Bu korkunç bir şey. Buna da yol açan piyasa sistemi. 80’lerden bu yana piyasa sistemi hiper liberalizm varlığını sürdürüyor. En azından belli revizyonlardan geçirmek kaydıyla politikleşmiş mücadele alanları oluşturmaktan başka çözüm yok.”

Oturumlarda Kamusal Tartışıldı

Kamusallık Yeniden Çalıştay’ının ilk günü oturumunda “Devlet, Kamu ve Halk Kavramlarını Yerine Koymak” konusu ele alındı. Oturum Başkanlığını EMO Ankara Şubesi’nden Haşim Aydıncağ’ın yaptığı oturuma Londra Brunel Üniversitesi’nden Prof. Dr. Mark Neocleous, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi’nden Doç. Dr. Filiz Çulha Zabcı, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi’nden Araştırma Görevlisi Ahmet Bekmen konuşmacı olarak katıldı.

Kamusallık Yeniden Çalıştay’ı ikinci oturumunda ise “Yeni Kamusal Öznenin İnşası” konusu tartışıldı. Oturum Başkanlığı’nı Jeoloji Mühendisleri Odası’ndan Dündar Çağlan’ın yaptığı oturuma Gazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. İşya Üşür, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Serpil Sancar, Araştırmacı/Yazar Foti Benlisoy konuşmacı olarak katıldı.

Kamusallık Yeniden Çalıştay’ının ikinci gününde ilk olarak EMO Diyarbakır Şubesi 16. Dönem Yönetim Kurulu Başkanı İdris Ekmen’in başkanlığını yaptığı “İnternet Çağında Toplumsal Muhalefet” oturumu gerçekleştirildi. Oturuma gelemeyen Emekli Öğretim Üyesi Prof. Dr. James Petras’ın bildirisinin okunmasının ardından Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Funda Başaran, Gazeteci İrfan Aktan ve Gazeteci-Yazar Ergin Yıldızoğlu konuşmacı olarak yer aldı. Öğleden sonraki Halkevleri Başkanı İlnur Birol başkanlık yaptığı, “Kamusallığın Savunusu ve Toplumsal Muhalefet” başlıklı oturuma Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Yasemin Özdek, Çağdaş Hukukçular Derneği’nden Hüseyin Aslan, TMMOB Eski Başkanı Kaya Güvenç, Yazar Ayşegül Devicioğlu ve BDP Milletvekili Hasip Kaplan katılım sağladı. ◀